

ЕКСПРЕСИВНІ ЗСУВИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРІВ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ НА РІЗНИХ МОВНИХ РІВНЯХ

Ю.О. Зайченко

*м. Київ, Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»
darkcastle@mail.ru*

Дана стаття присвячена дослідженню експресивних зсувів, які виникають при перекладі творів жанру фентезі з англійської мови українською на різних мовних рівнях. Дослідження проводилося на матеріалі світових бестселерів XIX, XX та XXI сторіч у жанрі фентезі. У статті розглядаються функціональні та стилістичні особливості цього жанру, надаються визначення та причини виникнення експресивних зсувів при перекладі, аналізується зв'язок між зсувами на різних мовних рівнях та перекладацькими трансформаціями, у результаті застосування яких вони виникають. Також наводяться статистичні дані, які демонструють частоту виникнення експресивних зсувів в залежності від їх характеру та мовного рівня, на якому вони виникають, а також частоту використання трансформацій, які стають їх причинами.

Ключові слова: експресивні засоби, стилістичні прийоми, експресивні зсуви, фонетичний рівень, морфологічний рівень, лексичний рівень, синтаксичний рівень, емфатизація, нейтралізація, перекладацькі трансформації, фентезі.

Вступ. Жанр фентезі, який виник в літературі XIX ст., набув значної популярності у другій половині XX – на початку XXI ст. Зі стилістичної точки зору фентезі є жанром художньої літератури. Основними його функціями є естетична та розважальна, а отже література такого роду має приносити задоволення та прививати смак до прекрасного. Для виконання цих функцій твори жанру фентезі насичені експресивними засобами та стилістичними прийомами. Проте досить часто експресивність тексту перекладу відрізняється від експресивності тексту оригіналу, тобто піддається емфатизації або нейтралізації, які виникають в результаті трансформацій, використаних при відтворенні тексту у перекладі. Експресивні зсуви становлять особливу цікавість для дослідження, оскільки вони дають можливість адаптувати переклад до сприйняття читачем, враховуючи емоційні особливості цільової аудиторії текстів.

Мета статті полягає у виявленні експресивних зсувів, які виникають при перекладі англійськомовних творів жанру фентезі українською, а також перекладацьких трансформацій, з якими ці зсуви пов'язані.

Матеріалом дослідження слугували переклади українською мовою романів С. Маєр «*Twilight*» (перекладач О. Федорченко), Дж. К. Роулінг «*Harry Potter and the Philosopher's Stone*» (перекладач В. Морозов), Дж.Р.Р. Толкіна «*The Hobbit, or There and Back Again*» (перекладач О. Мокровольський), М. Кореллі «*The Sorrows of Satan*» (перекладач Л. Хворост)

Поняття експресивних зсувів при перекладі. Експресивні зсуви можна визначити як незбіг у експресивному значенні творів мови оригіналу та мови

перекладу. Неповні еквіваленти одиниць двох мов можуть нести рівнозначну семантичну інформацію, але відрізнятися стилістично. Причини таких розбіжностей можуть бути як об'єктивними, так і суб'єктивними. Найчастіше вони пов'язані з індивідуальністю перекладача, відмінностями мовної норми у мовах оригіналу та перекладу та адаптацією до цільової аудиторії.

Експресивні зсуви безпосередньо пов'язані з відтворенням у мові перекладу експресивних засобів та стилістичних прийомів мови оригіналу. Оскільки такі засоби існують на чотирьох мовних рівнях – фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному, – експресивні зсуви при перекладі також виникають на цих рівнях.

Експресивні зсуви на фонетичному рівні. Прикладом експресивних зсувів на фонетичному рівні може слугувати подовження фонем (у більшості випадків, голосної) у межах одного слова з метою підкреслення певних емоцій персонажа:

Mummy will never forget you [12]!

Твоя мамуся ніколи тебе не забуде [8]!..

Оскільки у писемному мовленні важко простежити фонетичні особливості стилю автора, у подальшому ми зосередимося на інших рівнях.

Експресивні зсуви на морфологічному рівні. Зсуви на морфологічному рівні пов'язані здебільшого з будовою слова та морфологічними категоріями слів. Під час проведення дослідження було проаналізовано 127 випадків експресивних зсувів на морфологічному рівні, з яких 112 являли собою підсилення стилістичного ефекту і лише 15 ослаблення.

Здебільшого експресивні зсуви на цьому рівні пов'язані саме з афіксальними морфемами. В англійській мові кількість експресивних афіксів істотно менша порівняно з українською, завдяки чому стає можливою морфологічна емпатизація українських.

Виділяють два основні типи стилістично забарвлених афіксів. Це демінутивно-мейоративні (-у (-ie), -let, -ок-, -ик-, -ичк-, -еньк-, -есеньк- тощо) та аугментативно-пейоративні (-ard –tard, -ster, -ищ-, -иськ-, -ик-, -чук- тощо) [3, с. 11]. Перші несуть у собі семантичне значення зменшення і у більшості випадків використовуються для вираження позитивної конотації:

a slender beam of sun [13] – тонесенькому промінчику сонця [9]

Проте у деяких випадках демінутивні суфікси можуть нести у собі зневажливе значення, тобто виражати негативну оцінку. Прикладом цього може слугувати використання зменшено-пестливої форми імені у контексті образи з твору Дж. К. Роллінг «*Harry Potter and the Philosopher's Stone*». Тітка Петунія з дитинства ненавиділа свою сестру чарівницю, і саме для підкреслення негативного ставлення перекладач (В. Морозов) використав пестливу форму жіночого імені Лілі (Лілінька):

But for my mother and father, oh no, it was Lily this and Lily that, they were proud of having a witch in the family [12]!

Але ж ні, батьки тільки їй і годили, хухали на свою Ліліньку, пишалися, що в родині є відьма [8]!

На противагу демінутивним суфіксам, аугментативно-пейоративні несуть у собі семантичне значення збільшення, згрубілості і у більшості випадків використовуються для вираження негативної конотації.

great ugly looking goblins [13] – *здоровезні брідезні гобліни* [9].

Аналіз опрацьованого матеріалу показав, що при перекладі сучасної англійської прози на рівні морфем демінутивні суфікси використовуються частіше за аугментативні у співвідношенні 88 до 17.

Проте, як вже зазначалося, морфологічний рівень не обмежується морфемами, до його складу входять також морфологічні категорії слів. Так, у англійській та українській мовах існує шість морфологічних категорій дієслова: особа (*person*), число (*number*), час (*tense*), вид (*aspect*), стан (*voice*) та спосіб (*mood*) [4, с. 239]. У своєму романі «*Twilight*» американська письменниця С. Маєр, прагнучи підкреслити, наскільки втомилася її героїня від постійних розпитувань, використала тривалу форму (*continuous aspect*) дієслова «*like*», яка не є нормативною у англійській мові:

and ask me questions about how I was liking Forks [11].

цікавилися, чи подобається мені у Форксі [7].

В українській мові відсутні тривалі форми дієслів, отже перекладач (О. Федорченко) не змогла відтворити повністю закладену автором конотацію.

Якщо при перекладі творів фентезі XX та XXI сторіч перекладачі здебільшого застосовують емпатизацію для підсилення прагматичного ефекту оригіналу, то при перекладі роману М. Кореллі «*The Sorrows of Satan*», написаного наприкінці XIX сторіччя і виданого в Україні лише у 2006 р., перекладач Л. Хворост у більшості випадків знижувала експресивний ефект тексту.

Ще одним з засобів вираження емпізи та експресивності є ступені порівняння прикметників. Морфологічна категорія порівняння прикметників як у англійській, так і в українській мовах, представлена трьома ступенями: звичайний (*positive*), вищий (*comparative*) та найвищий (*superlative*). Саме вищий та найвищий ступені порівняння прикметників виконують експресивну функцію у повідомленні. Нівелюючи це значення, Л. Хворост використовувала у перекладі прикметники із відповідним лексичним значенням, проте зі звичайним ступенем порівняння, або взагалі опускаючи експресивний компонент, таким чином нейтралізуючи прагматичний ефект оригіналу:

I find you most sympathetic to my disposition, and I consider myself most fortunate in knowing you [10].

я відчуваю до вас велику симпатію і щасливий, що зустрів вас [6].

З п'ятнадцяти випадків нейтралізації на морфологічному рівні одинадцять пов'язані саме із ступенями порівняння прикметників.

Експресивні зсуви на лексичному рівні. До експресивних засобів лексичного рівня належать слова, які несуть в собі певне конотативне значення, а отже зсуви виникають у тих випадках, коли перекладач добирає для перекладу слова, конотативне значення яких відрізняється від конотативного значення слів оригіналу. У результаті аналізу 497 випадків експресивних зсувів

було виявлено, що близько 64% (318 випадків) були пов'язані з емпатизацією тексту перекладу по відношенню до тексту оригіналу, а решта (179) з нейтралізацією.

Емпатизація та нейтралізація на лексичному рівні найчастіше пов'язані з такими трансформаціями, як додавання та опущення при яких додається або, відповідно, вилучається експресивний елемент.

Dudley and Uncle Vernon came in, both with wrinkled noses because of the smell from Harry's new uniform [12].

Увійшли Дадлі й дядько Вернон і аж скривилися на той жахливий сморід від нової форми для Гаррі [8].

У наведеному прикладі ми бачимо перетворення нейтрального «*the smell*» на більш експресивне «*жахливий сморід*», де негативна оцінка підкреслюється як лексичною заміною слова «*the smell*», прямим словниковим відповідником якого є «*запах*», на негативно забарвлене «*сморід*», так і додаванням морфологічно підсиленого епітету «*жахливий*». Також тут перекладач ввів у речення підсилювальну частку «*аж*».

У ході дослідження було виявлено, що з 318 випадків лексичного підсилення експресивного значення тексту оригіналу при перекладі майже половина (152) була пов'язана саме з прийомом додавання стилістично забарвлених лексичних одиниць.

Якщо емпатизація тісно пов'язана з додаванням лексичних одиниць, то нейтралізація, відповідно, характеризується опущенням експресивних елементів. Усього зі 179 випадків нейтралізації опущення становили 113.

...and Harry was left to find the softest bit of floor [12].

...а Гаррі був змушений шукати собі місце на підлозі [8].

Цей уривок взятий з роману «*Harry Potter and the Philosopher's Stone*». Тут автор вдається до іронії, оскільки підлога пошарпаної халупи посеред моря навряд чи може бути м'якою, а вже тим більше мати найм'якіше місце, проте перекладач опустив експресивний елемент.

Емоційно-підсилювальне дієслово *do* є одним з найбільш розповсюджених засобів вираження категорії експресивності в англійській мові та перекладається за допомогою додавання підсилювальних прислівників «*дійсно*», «*фактично*», «*безперечно*», «*насправді*» або емпатичних часток «*все ж (таки)*», «*таки*», «*так чи інакше*», «*й*», «*ж/же*», але якщо у реченні є ще один прислівник зі значенням «*дійсно*», наприклад, «*actually*», «*really*», «*indeed*», то підсилювальне дієслово *do* опускається [5].

В результаті дослідження було виявлено, що перекладачі як сучасної художньої літератури, так і літератури XIX сторіччя опускають це дієслово незалежно від того, супроводжується воно прислівником-інтенсифікатором чи ні:

it did become a bit depressing after a while [12].

проте згодом це почало пригнічувати Гаррі [8].

It certainly did look like rain [11].

Незабаром справді почнеться дощ [7].

Іншим розповсюдженим типом трансформацій, пов'язаних з експресивними зсувами, є лексичні заміни, які призводять як до емпатизації, так і до нейтралізації тексту. За словами Л. С. Бархударова за лексичних замін відбувається заміни окремих лексичних одиниць мови оригіналу лексичними одиницями мови перекладу, що не є їх словниковими еквівалентами, тобто відрізняються за референційним значенням від одиниць мови оригіналу, які вони передають при перекладі [1, с. 210]. Досить цікавий приклад емпатизації шляхом лексичної заміни показала О. Федорченко у перекладі роману «*Twilight*».

My eyes narrowed [11]. – *От тварюка* [7]!

Оповідь у романі йде від першої особи, і автор описала зовнішній прояв обурення героїні («*очі зіщулилися*»), проте перекладач використала прийом внутрішнього монологу – героїня ніби ділиться враженням із читачем, не соромлячись у висловах. Замість нейтрального опису О. Федорченко використала еліптичне речення, у якому поєднала підсилювальну частку «*от*» із лайливою (та більш експресивною) лексемою «*тварюка*», таким чином навіть підсилюючи обурене ставлення героїні до ситуації.

Зворотній ефект ми можемо прослідкувати на таких прикладах:

Rimanez scarcely ever went with me to the Eltons' now [10]...

Тепер Ріманський нечасто супроводжував мене до Ельтонів [6]...

У деяких випадках експресивні зсуви – як емпатизація, так і нейтралізація – пов'язані з прийомом антонімічного перекладу, сутність якого полягає у перетворенні стверджувальної конструкції на заперечну або навпаки, що супроводжується заміною лексичної одиниці речення мови оригіналу на її антонім у мові перекладу [1, с. 215-216].

Well – it is one form of the story, and by no means the most unpoetical [10].

Це один з найпоетичніших варіантів історії [6].

Тут Л. Хворост замінила експресивне подвійне заперечення на більш нейтральну стверджувальну конструкцію.

У багатьох випадках різні види трансформацій поєднуються. Найчастіше це поєднання прийомів додавання та лексичної заміни, проте зустрічаються поєднання й інших видів трансформацій, так само, як у деяких випадках простежуються поєднання засобів лексичного рівня із засобами інших рівнів.

Експресивні зсуви на синтаксичному рівні. За результатами аналізу 143 випадків експресивних зсувів при перекладі творів художньої літератури у жанрі фентезі можна зробити висновок, що на синтаксичному рівні, так само як і на лексичному, емпатизація виникає майже вдвічі частіше від нейтралізації (на 91 випадок емпатизації припадає 52 випадки нейтралізації). Це може бути пов'язано як з об'єктивними факторами, такими як особливі вимоги цільової аудиторії, так і з суб'єктивними, такими як особливості бачення перекладачем шляхів передачі прагматичного ефекту тексту оригіналу.

Виділяють чотири комунікативні типи речення: оповідний (ствердження), питальний, спонукальний та окличний [2, с. 300]. Однією з найбільш розповсюджених причин виникнення експресивних зсувів при перекладі є

заміна речення одного типу мови оригіналу на інший. У більшості випадків такі зміни ведуть до емоційного підсилення тексту:

Poke him with your Smeltings stick, Dudley [12].

Дадлі, ану дай йому тим цінком [8]!

Якщо при перекладах сучасної англомовної прози переважають заміни нейтральних речень більш експресивними, то при перекладі роману М. Кореллі, написаного наприкінці ХІХ ст., ми бачимо зворотній ефект: Л. Хворост у більшості випадків замінила окличні речення на їх нейтральні еквіваленти, таким чином послаблюючи експресивність тексту оригіналу.

Іншими часто використовуваними видами трансформацій, які спричиняють експресивні зсуви при перекладі, є розбивка та об'єднання речень. У результаті розбивки речення часто утворюються парцельовані елементи, еліптичні, або одноядерні називні речення, що призводить до емпатизації висловлювання оригіналу:

Or painted by an old master as the face of an angel [11].

Або на картинках давніх майстрів. Обличчя янголів [7].

У той самий час об'єднання двох речень у одне, навпаки, призводить до нейтралізації висловлювання:

He was startled. But the car didn't decelerate [11].

Здивувався він, але швидкості не змінив [7].

Досить часто у перекладах розбивка речення поєднується із зміною типу речень, тим самим надаючи тексту оригіналу більш експресивного забарвлення. Найчастіше цей прийом використовується у прямій мові персонажа для підкреслення його ставлення до певних подій:

... roaring along like maniacs, the young hoodlums [12],

Гасають, як божевільні! Пацани, хулігани [8]!

Досить часто експресивні зсуви бувають пов'язані із структурними перетвореннями у межах речення. За структурою речення поділяються на прості та складні, повні та неповні (еліптичні), двоядерні та одноядерні. Деякі з цих структурних типів несуть у собі експресивне значення [2, с. 295].

Mike was animated again, putting a great deal of trust in the local weatherman [11]

Майк – ходяче уособлення жвавості – покладав великі надії на місцевого метеоролога

У наведеному вище прикладі О. Федорченко, використавши прийом граматичної заміни, замінила просте, стилістично нейтральне речення зі структурою *Participle I* на більш експресивне речення із відокремленою прикладкою, підсилене лексичними засобами.

З іншого боку, у деяких випадках перекладачі при перекладі з англійської мови на українську опускають експресивні конструкції, спрощуючи структури речень. Так, нерідко опускають конструкції логічної емпізи «*It is... that...*», нівелюючи експресивний ефект оригіналу:

It is only the poor and proud who take the trouble to dress well [10].

Тільки горді злидарі дбають про гарну одіж [6].

Те ж саме ми бачимо і на деяких прикладах перекладів експресивних повторів:

...and I will show them as little mercy, as little help, as little sympathy as they have shown me [10]

...і я віддячу їм таким самим милосердям, допомогою і співчуттям, які вони виявляли до мене [6]!

Одним із найбільш розповсюджених синтаксичних експресивних засобів у англійській мові є інверсія. У більшості випадків перекладачі як сучасної прози, так і прози ХІХ ст., при перекладі інверсії використовують прийом граматичних перестановок, замінюючи інвертований порядок слів прямим, тим самим нейтралізуючи експресивну функцію цієї конструкції.

Royal indeed did Thorin look, clad in a coat of gold plated rings [12]

Торін, одягнувши позолочену кольчугу, виглядав справжнім королем [8]

Висновок. Таким чином ми бачимо, що експресивність твору мови оригіналу та мови перекладу може відрізнятися як за своїм характером, тобто може підсилюватися або знижуватися, так і за рівнями мови, до яких належать використані автором експресивні засоби та стилістичні прийоми. По суті експресивні зсуви – це побічний ефект перекладу. Причинами їх виникнення можуть бути як об'єктивні (пов'язані з відмінностями мовної норми у мовах оригіналу та перекладу), так і суб'єктивні (пов'язані з індивідуальністю перекладача) фактори перекладу.

При перекладі творів жанру фентезі у більшості випадків перекладачі добирають до нейтральних одиниць мови оригіналу відповідники з експресивним компонентом мови перекладу, додають експресивно забарвлені одиниці мови, що призводить до емпатизації, в той час як засобом нейтралізації у більшості випадків стають зміни морфологічних категорій та опущення одиниць, які несуть у собі експресивність на усіх мовних рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. – М.: ЛКИ, 2008. – 240 с.
2. Грамматика английского языка: Морфология. Синтаксис / [Кобрина Н. А., Корнеева Е. А., Оссовская М. И., Гузеева К. А.]. – СПб.: Издательство "Союз", 2006. – 496с.
3. Єфімов Л.П. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посібник / Л.П. Єфімов, О.А. Ясінецька. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 240с.
4. Корунець І.В. Порівняльна типологія англїйської та української мов. Навчальний посібник / Ілько Вакулович Корунець. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 464 с.
5. Михельсон Т.Н. Практический курс грамматики английского языка / Т.Н. Михельсон, Н.В. Успенская. – СПб: Специальная литература, 1995. – 255с.

Джерела ілюстративного матеріалу

6. Кореллі М. Спокута Сатани: Пер. з англ. Л. Хворост. [роман] / Марія Кореллі. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2006. – 432 с.
7. Маєр С. Сутінки: Пер. з англ. О. Федорченко. [роман] / Стефені Маєр. – К.: Видатництво "Країна Мрій", 2010. – 384 с.
8. Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь: Пер. з англ. В. Морозова. [роман] / Джоан Кетлін Ролінг. – К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2004. – 311 с.
9. Толкін Дж.Р.Р. Гобіт, або Мандрівка за Імлисті гори. Пер. з англ. О. Мокровольського. [роман] / Джон Роналд Руел Толкін. – К.: Веселка, 1985. – 304с.
10. Corelli M. The sorrows of Satan or, The strange experience of one Geoffrey Tempest, millionaire. : [romance] / Marie Corelli. – Philadelphia: J.B. Lippincott company, 1896. – 471 p.
11. Meyer S. Twilight: [romance] / Stephenie Meyer. – NY: Little, Brown and Company, 2005. – 498 p.
12. Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone. : [romance] / Joan Katheline Rowling. – London: Bloomsberry, 2004. – 228 p.
13. Tolkien J.R.R. The Hobbit: or There and Back Again. : [romance] / John Ronald Reuel Tolkien. – Mariner Books, 1999. – 272 p.

REFERENCES

1. Barhudarov, L.S. (2008). Jazyk i perevod (Voprosy obshhej i chastnoj teorii perevoda). Moscow, Russia: Publ.center of LKI [in Russian].
2. Kobrina, N.A., Korneeva E.A., Ossovskaja M.I., Guzeeva K.A. (2006). Grammatika anglijskogo jazyka: Morfologija.Sintaksis. St. Petersburg, Russia: "Soyuz" Publishing [in English].
3. Yefimov, L.P., Yasinetska O.A. (2004). Stylistyka anhliiskoi movy i dyskursyvnyi analiz. Uchbovo-metodychnyi posibnyk. Vinnytsia, Ukraine: Nova Knyha [in English].
4. Korunets, I.V. (2004). Porivnialna typolohiia anhliiskoi ta ukraïnskoi mov. Navchalnyi posibnyk. Vinnytsia, Ukraine: Nova Knyha [in English].
5. Mihel'son, T.N., Uspenskaja.N.V. (1995) Prakticheskij kurs grammatiki anglijskogo jazyka. St. Petersburg, Russia: Special'naja literature [in Russian].
6. Korelli, M. (translator L. Khvorost) (2006) Spokuta Satany. Kharkiv, Ukraine: Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia» [in Ukrainian].
7. Maier, S. (translator O. Fedorchenko) (2010). Sutinky. Kyiv, Ukraine: "Kraina Mrii" Publishing [in Ukrainian].
8. Roling, Dzh.K. (translator V. Morozov) (2004). Harri Potter i filosofskyi kamin. Kyiv, Ukraine: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA [in Ukrainian].
9. Tolkien, Dzh.R.R. (translator O. Mokrovolskyi) (1985). Hobit, abo Mandrivka za Imlysti hory. Kyiv, Ukraine: Veselka [in Ukrainian].
10. Corelli, M. (1896) The sorrows of Satan or, The strange experience of one Geoffrey Tempest, millionaire. Philadelphia, USA: J.B. Lippincott company [in English].
11. Meyer, S. (2005) Twilight. New York, USA: Little, Brown and Company [in English].
12. Rowling, J.K. (2004) Harry Potter and the Philosopher's Stone. London, UK: Bloomsberry [in English].
13. Tolkien, J.R.R. (1999) The Hobbit: or There and Back Again. New York, USA: Mariner Books [in English].

Ю.О. Зайченко. Экспрессивные сдвиги при переводе произведений жанра фэнтези на разных языковых уровнях.

Данная статья посвящена исследованию экспрессивных сдвигов, которые возникают при переводе произведений жанра фэнтези с английского языка на украинский на разных языковых уровнях. Исследование проводилось на материале мировых бестселлеров XIX, XX и XXI веков в жанре фэнтези. В статье рассматриваются функциональные и стилистические особенности этого жанра, даются определение и причины возникновения экспрессивных сдвигов при переводе, проводится анализ связи между сдвигами на разных языковых уровнях и переводческими трансформациями, в результате применения которых они возникают. Приводятся статистические данные, которые демонстрируют частоту возникновения экспрессивных сдвигов в зависимости от их характера и языкового уровня, на котором они возникают, а также частоту использования трансформаций, которые становятся их причинами.

Ключевые слова: экспрессивные средства, стилистические приемы, экспрессивные сдвиги, фонетический уровень, морфологический уровень, лексический уровень, синтаксический уровень, эмфатизация, нейтрализация, переводческие трансформации, фэнтези.

Yu. Zaichenko. The Expressive Shifts in Translation of Fantasy Literature at the Different Levels of Language.

In this article the expressive shifts that occur in the translation of fantasy literature from English into Ukrainian language are considered at the different levels of language (phonetic, morphological, lexical and syntactical ones). The study was conducted on the material of the world bestselling books in the fantasy and mystics genres of the nineteenth, twentieth and twenty-first centuries. The choice of literature works for the study is determined by high popularity of these genres among the readers worldwide at the present time. In this article the functional and stylistic features of fantasy literature are considered and the definition and the causes of occurrence of the expressive shifts phenomenon in translation are analyzed. And also the author demonstrates in the article the connection between the shifts at different levels of language and the translational transformations, application of which results in the appearance of expressive shifts. Moreover the statistics is presented that shows the frequency of occurrence of the expressive shifts depending on their nature (emphatization or neutralization) and the linguistic level on which they occur, and the frequency of the transformations applied, that cause their occurrence at each level of language.

Keywords: expressive means, stylistic devices, expressive shifts, phonetic level, morphological level, lexical level, syntactical level, emphatization, neutralization, translation transformations, fantasy.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2014